
ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดองค์การเชิงระบบ Strategy for the Local Development by Systems Organization

สมพร พูลพงษ์*

Somphon Poonpong

ดร.ดิเรก ฤกษ์หิรัย**

Direk Lerkrai

ดร.สุชาติ แสงทอง***

Suchart Saengthong

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การรวมกลุ่ม/องค์กรของชุมชนบ้านถนนโค้ง ตำบลหนองกรด อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อสร้างและทดลองยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดองค์การเชิงระบบ โดยเป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนาที่ใช้วิธีวิจัยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ชาวบ้านถนนโค้ง จำนวน 376 ครัวเรือน สำหรับกลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้านถนนโค้ง ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 30 คน และ เป็นสมาชิกกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านถนนโค้ง โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับคู่มือยุทธศาสตร์ และทดลองปฏิบัติตามคู่มือ ส่วนการเก็บข้อมูลใช้เครื่องมือทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบที่เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของระดับการพัฒนาตนเอง และ ระดับทักษะด้านความรู้การประกอบอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการรวมกลุ่ม/องค์กรของชุมชนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม โดยมีสาเหตุมาจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบทำงาน คือ การสร้างรูปแบบองค์การเชิงระบบ และ การพัฒนากลุ่มตามรูปแบบองค์การเชิงระบบ ผลการทดลองยุทธศาสตร์ พบว่า ชาวบ้านกลุ่มทดลองหลังจากปฏิบัติตามยุทธศาสตร์แล้วพบว่า มีการพัฒนาตนเอง มีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย และ มีทักษะด้านความรู้ประกอบอาชีพมากกว่าก่อนการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ชาวบ้านกลุ่มทดลองมีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่ายและเพิ่มทักษะด้านความรู้การประกอบอาชีพมากกว่ากลุ่มควบคุมที่กลุ่มมีการจัดองค์การแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การพัฒนา / องค์การเชิงระบบ

*นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

**ศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

***รองศาสตราจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ABSTRACT

The purposes of this study were to study and analyze the problem of group /community organization in Ban Thanon Khong Village and to create and to trail the strategy for the local development by systems organization. This research was a mixed method research that used of a combination of qualitative research and quantitative research. The population was Ban Thanon Khong village of 376 households. A sample group was selected from the members of the Promotion and Production of Rice for the Community Center of Ban Thanon Khong for 30 cases and had got the strategy handbook and followed the guide. Data collection instruments were questionnaires and interviews that were completed by focus group discussions and brainstorming. The data were analyzed using t-test Independent of the average difference before and after the experiment of workers skilled and knowledge level. The results showed that the groups did not succeed its goals because the activities of community groups were not effective. A strategy consists of two units which were Establish a System Organization and Development of a systematic pattern. The results of the experimental local development strategy was after implementation of the strategy the villagers were found to be improved in self-developing, activities to reduce costs and increase workers skilled and knowledge, relative to before the implementation of the strategy that was statistically significant at the .05 level. The experimental group was seen to reduce costs and increase workers skilled and knowledge more than the control group which was statistically significant at the .05 level.

Keywords : Development Strategy / Systems Organization

บทนำ

การแก้วิกฤตบ้านเมืองจริงๆ ต้องทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ถ้ามีความเข้มแข็งเป็นพื้นฐาน การที่เราเรียนรู้อะไรจากภายนอกเราจะสามารถเลือกได้ การรวมตัวที่ผ่านมามีส่วนมากเป็นการรวมตัวในเชิงลบ เช่น การประท้วง การต่อต้าน ซึ่งไม่มีการสร้างความเข้มแข็งขึ้น ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งในชุมชนนั้นต้องพิจารณาองค์ประกอบ ดังนี้ (เสนห์ จามริก, 2554) คือ 1. ในชุมชนต้องพิจารณาตั้งกลุ่มบริหารจัดการเรื่องการเงิน เนื่องจากอำนาจรัฐกระจายงบประมาณลงมา 35% สู้ท้องถิ่น 2. ชุมชนควรที่จะคิดอ่านวางแผนพัฒนาในชุมชนของตนเอง เพื่อคานอำนาจแผนพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง ไม่ใช่ผู้ปกครองชุมชนหรือท้องถิ่น 3. เตรียมกำลังพล เช่น ประชาชนชาวบ้าน เยาวชน ได้ร่วมรับรู้ เรียนรู้ และ 4. ทำกระแสต่อต้านโดยสันติวิธีและสร้างสรรค์ โดยแนวทางการปฏิรูปควรจะต้องเลือกปฏิรูปตัวเราเอง ในปัจจุบันการพัฒนาท้องถิ่นของประเทศไทยตั้งแต่ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงมาจนถึงหมู่บ้านมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งแสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ

รวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนให้ท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด, 2553) สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านนั้นจะอาศัยข้อมูลจาก 1) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลในระดับครัวเรือน และ 2) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชข. 2ค.) คือ ข้อมูลระดับหมู่บ้านที่แสดงสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา การมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2553) และ 3) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ประชากร สภาพสังคม ผลิตภัณฑ์ชุมชน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สภาพเศรษฐกิจ เป็นต้น มาวิเคราะห์เพื่อประเมินสถานการณ์การพัฒนาหมู่บ้าน สังเคราะห์หาปัญหาและสาเหตุ กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา และ วางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านต่อไป โดยเป้าหมายและจุดหมายปลายทางของการพัฒนาหมู่บ้าน หรือ ชุมชน หรือ ท้องถิ่นก็เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเพื่อให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (กรมการพัฒนาชุมชน, 2553) นั่นเอง

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าการรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่มในท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่น แต่เนื่องด้วยการรวมตัวกันเป็นองค์กรเกษตรกรหรือกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ นั้น มีเป็นจำนวนไม่น้อยที่ประสบผลสำเร็จจากการดำเนินงาน และมีไม่น้อยเช่นกันที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานของกลุ่มไม่ราบรื่นอย่างที่คิดกันไว้ตั้งแต่ก่อนจัดตั้งกลุ่ม โดยกรมส่งเสริมการเกษตร (2540, ข:23-24; อ้างถึงใน ดุษฎี ณ ลำปาง, 2553) ได้สรุปองค์ประกอบที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จและประสบความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรม 10 ประการ ดังนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาลักษณะการรวมกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเริ่มจากศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากกลุ่มต่างๆ อาทิ กลุ่มแม่บ้านฟากคลองสามัคคี หมู่ที่ 9 บ้านศรีอุทุมพร ตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีการบริหารกลุ่มประสบความสำเร็จจนได้รับรางวัลระดับจังหวัด นอกจากนี้ได้นำความรู้เรื่องการรวมกลุ่มตามทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural-functional Theory) ซึ่งเป็นการจัดองค์การเชิงระบบโดยองค์การที่จะจัดตั้งหรือพัฒนากลุ่มขึ้นต้องมีการกำหนดหน้าที่ (Function) ขึ้นพื้นฐานต่างๆ ที่เป็นกลไกและเป็นภารกิจหลักในการขับเคลื่อนเพื่อให้องค์การอยู่รอดได้ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2553) ตัวอย่างหน้าที่หรือภารกิจขององค์การที่สำคัญ อาทิ (1) การจัดการยุคใหม่ของ Henry Fayol พบว่าหน่วยธุรกิจจะมี 6 ด้าน คือ วิทยาการ การตลาด การเงิน การบัญชี สวัสดิการ และการจัดการ และ (2) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงแนะให้เกษตรกรรวมพลังกันในกลุ่ม หรือสหกรณ์ ร่วมแรง ร่วมใจกันดำเนินการในด้านต่างๆ ตามหน้าที่ที่ประกอบด้วย การผลิต การตลาด การเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา และ สังคมและศาสนา เป็นต้น จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการจัดองค์การเชิงระบบสำหรับการรวมกลุ่มและพัฒนาของกลุ่มของชุมชนบ้านถนนโค้ง ตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ด้วยการใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาที่ประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และ เชิงปริมาณ ซึ่งเมื่อมีการพัฒนาตามรูปแบบองค์การเชิงระบบแล้วจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และมีการพัฒนาศักยภาพการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สำหรับชาวบ้านที่เป็นสมาชิกก็จะมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพมากขึ้น และ มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือนและการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น สมาชิกกลุ่มมีความมั่นใจในการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม สมาชิกเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และ มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมกลุ่มอย่างต่อเนื่องอีกด้วย นอกจากนี้ ประโยชน์ที่จะเกิดต่อท้องถิ่น คือ ชุมชนมีความเข้มแข็ง เพราะชาวบ้านมีการพัฒนาตนเอง ชาวบ้านมีการพึ่งพากันในท้องถิ่นโดยการรวมกลุ่ม และ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาภายในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

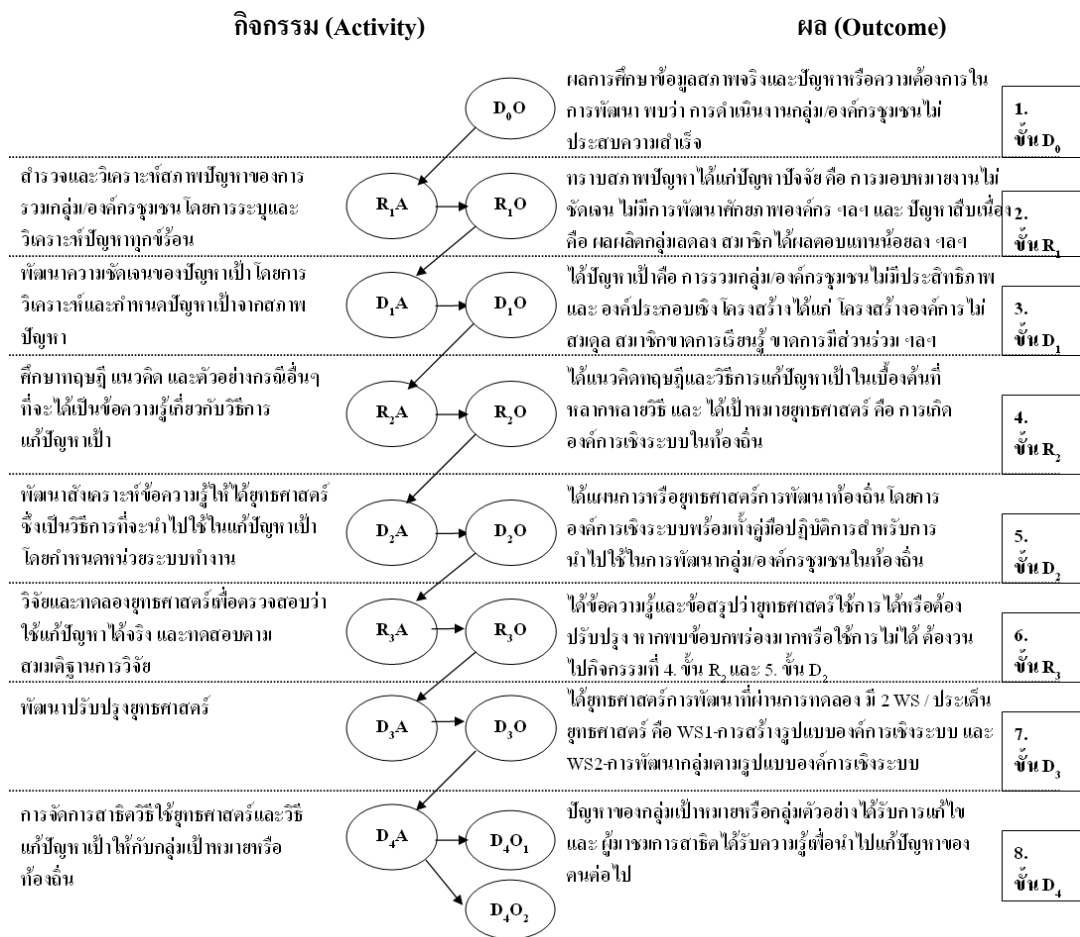
1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการรวมกลุ่ม/องค์กรของชุมชนบ้านถนนโค้ง ตำบลหนองกรด อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดการองค์การเชิงระบบ
3. เพื่อทดลองยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดการองค์การเชิงระบบกับกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านถนนโค้ง ตำบลหนองกรด อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

สมมติฐานการวิจัย

1. การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดการองค์การเชิงระบบจะทำให้กลุ่มมีประสิทธิภาพและได้รับผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มหลังการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์สูงกว่าก่อนการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดการองค์การเชิงระบบ
2. การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดการองค์การเชิงระบบจะทำให้ชาวบ้านมีการพัฒนาตนเอง มีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย และมีทักษะด้านความรู้การประกอบอาชีพหลังการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์มากกว่าก่อนการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดการองค์การเชิงระบบ
3. ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มแบบการจัดการองค์การเชิงระบบจะมีการพัฒนาตนเอง มีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย และมีทักษะด้านความรู้การประกอบอาชีพมากกว่าเมื่อเทียบกับชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีการจัดการองค์การแบบทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย คือ การวิจัยและพัฒนา ซึ่งจะทำการวิจัยและทำการพัฒนาควบคู่กันไปในแต่ละลำดับขั้นตอนของการวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยในหลายรูปแบบ ได้แก่ วิธีการเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายปรากฏการณ์หรือสภาพของปัญหาในบริบทที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด และ วิธีการเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ด้วยสถิติเชิงวิเคราะห์ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย แบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน คือ 1. ขั้น D_0 การศึกษาข้อมูลสภาพจริงและปัญหาหรือความต้องการการพัฒนา (Develop Need) 2. ขั้น R_1 กิจกรรมสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหา 3. ขั้น D_1 กิจกรรมพัฒนาความชัดเจนของปัญหาเป้า 4. ขั้น R_2 กิจกรรมวิจัยค้นคว้าและลองผิดลองถูก 5. ขั้น D_2 กิจกรรมพัฒนาสังเคราะห์ข้อความรู้ให้ได้ยุทธศาสตร์ 6. ขั้น R_3 กิจกรรมวิจัยและทดลองเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน 7. ขั้น D_3 กิจกรรมพัฒนาปรับปรุงยุทธศาสตร์ และ 8. ขั้น D_4 การจัดสัณติการแก้ปัญหา แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนา
ที่มา : (คณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, 2552, หน้า 19)

สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยหมู่บ้านถนนโค้ง ตำบลหนองกรด อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งประกอบด้วย 376 ครัวเรือน และ จำนวนประชากร 1,430 คน โดยมีกลุ่มหรือองค์กรชุมชน จำนวน 6 กลุ่ม โดยที่กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้านถนนโค้ง ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 30 คน และ เป็นสมาชิกกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านถนนโค้ง เนื่องจากในการศึกษาการรวมกลุ่มในบ้านถนนโค้งเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่ากลุ่มนี้มีการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสมาชิกกลุ่มมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัยและได้รับการสนับสนุนจากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองกรดอีกด้วย โดยกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านถนนโค้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรที่มีอาชีพทำนาผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีและขยายพื้นที่เพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น สำหรับการเก็บข้อมูลนั้นได้ใช้เครื่องมือทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มและการระดมสมอง จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test Independent เพื่อ

ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของผลผลิตการดำเนินกิจกรรมกลุ่มและองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของปัญหาเป้าหมายในการแก้ปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพของการรวมกลุ่ม/องค์กรชุมชน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีสาระสำคัญ ได้แก่ ผลการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการรวมกลุ่ม/องค์กรโดยการประชุมกลุ่มและระดมสมองกับกลุ่มตัวอย่าง นักวิชาการ และ ผู้นำชุมชน ตามตัวแบบทางความคิด เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนา (คณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, 2552, หน้า 19) พบว่า สภาพปัญหาความเดือดร้อนหรือปัญหาทุกขร้อน (Situation of Problem) ของชาวบ้านถนนโค้ง คือ “การดำเนินงานของกลุ่ม/องค์กรชุมชนไม่ประสบผลสำเร็จ” จากการที่ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มและสอบถามความต้องการพัฒนาจากตัวแทนผู้นำชุมชนและตัวแทนชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรชุมชนบ้านถนนโค้ง จำนวน 6 กลุ่ม คือ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มสตรี และศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านถนนโค้ง ทำให้ทราบว่ามีความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 33.33) และ มีกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 66.67) ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้กลุ่มหรือองค์กรประสบความล้มเหลว (พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ และคณะ. 2542; อ้างถึงใน ดุษฎี ณ ลำปาง. 2553, หน้า 187-191) พบว่า สาเหตุหรือปัญหาปัจจัย (Cause Problem) คือ 1) มีความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในองค์กร 2) การมอบหมายงานไม่ชัดเจนและไม่ตรงกับความสามารถของสมาชิก 3) ขาดการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง และ 4) ไม่มีการพัฒนาศักยภาพขององค์กร ดังนั้น เป้าหมายในการแก้ปัญหาหรือปัญหาเป้า (Target Problem) คือ “การรวมกลุ่ม/องค์กรชุมชนไม่มีประสิทธิภาพ”

จากการประชุมกลุ่มและระดมสมองระหว่างผู้วิจัย นักวิชาการ ผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนา (Development Strategy Goal) ของการวิจัยนี้คือ “เกิดองค์การเชิงระบบในท้องถิ่น” และร่วมกันวางแผนกลยุทธ์ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และ เป้าประสงค์ของกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนตามยุทธศาสตร์พัฒนาการจัดองค์การเชิงระบบ ดังนี้

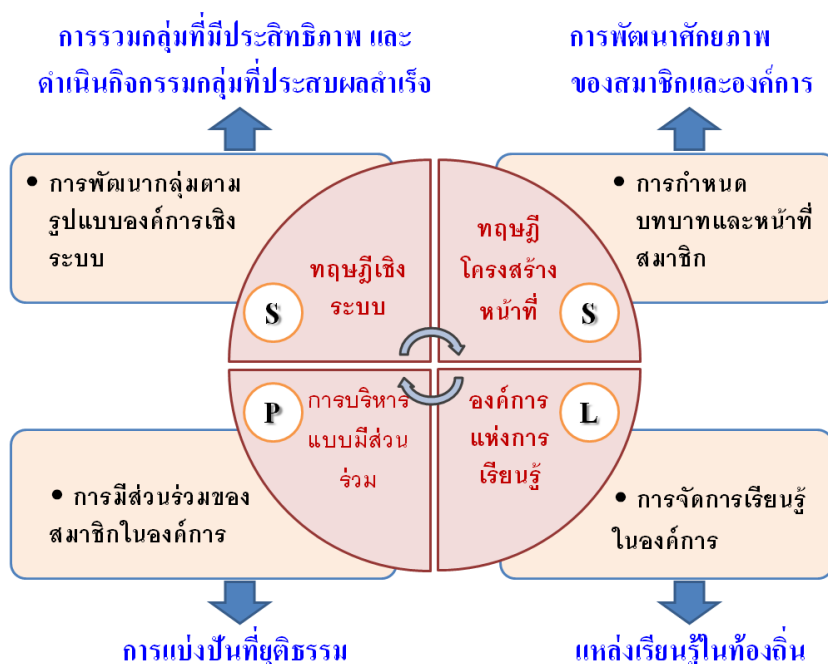
1. วิสัยทัศน์ คือ เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ของชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาตนเองที่ทำงานอย่างเป็นระบบ เพิ่มการมีส่วนร่วม และ เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน
2. พันธกิจ ประกอบด้วย 1) ดำเนินกิจกรรมองค์การอย่างเป็นระบบ 2) เผยแพร่ความรู้ 3) พัฒนาศักยภาพของสมาชิก และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม
3. เป้าประสงค์ ประกอบด้วย 1) ชุมชนมีองค์กรที่ทำงานเป็นระบบ 2) สมาชิกและชุมชนมีการพัฒนาตนเอง 3) สมาชิกปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และ 4) สมาชิกได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่ยุติธรรม
4. ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การจัดโครงสร้างองค์การเชิงระบบ 2) การจัดการเรียนรู้ในองค์กร 3) การกำหนดบทบาทหน้าที่ และ 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิก

ยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดองค์การเชิงระบบ” โดยยุทธศาสตร์ประกอบด้วยหน่วยระบบทำงาน (WS: Work System) หรือ ประเด็นยุทธศาสตร์ จำนวน 2 ประเด็น ยุทธศาสตร์ คือ

1. WS1-การสร้างรูปแบบองค์การเชิงระบบ โดยแบ่งออกเป็นหน่วยระบบทำงานย่อย (Subsystem) จำนวน 4 หน่วยระบบ คือ 1) การศึกษารูปแบบองค์การ 2) การวิเคราะห์รูปแบบองค์การตามกรอบทฤษฎีเชิงระบบ 3) การกำหนดโครงสร้างองค์การเชิงระบบ และ 4) การสร้างต้นแบบองค์การเชิงระบบ
2. WS2-การพัฒนากลุ่มตามรูปแบบองค์การเชิงระบบ โดยแบ่งออกเป็นหน่วยระบบทำงานย่อย จำนวน 4 หน่วยระบบ คือ 1) การจัดโครงสร้างองค์การเชิงระบบ 2) การจัดการเรียนรู้ในองค์กร 3) การกำหนดบทบาทหน้าที่ และ 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิก

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าทฤษฎี หลักวิชา เทคนิควิชา แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการสร้างยุทธศาสตร์ ซึ่งพบว่ามีแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญ คือ 1) ทฤษฎีระบบ (System Theory) 2) ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional Theory) 3) องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และ 4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) โดยจะเป็นพื้นฐานของวิธีปฏิบัติสำหรับการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชนตามรูปแบบองค์การเชิงระบบที่มีหน่วยระบบย่อยสำหรับกลุ่ม/องค์กรชุมชนใช้ในการดำเนินการจำนวน 4 หน่วยระบบย่อย คือ 1) การจัดโครงสร้างองค์การเชิงระบบ โดยทำการวิเคราะห์กลุ่มและจัดตั้งกลุ่มด้วยแนวคิดทฤษฎีระบบ และเป้าหมายที่ต้องการ คือ การรวมกลุ่มมีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ โดยมีการระบุรายละเอียดบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างองค์กรที่จัดตั้งไว้พร้อมทั้งการมอบหมายหน้าที่แก่สมาชิก และเป้าหมายที่ต้องการ คือ มีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกและองค์กร 3) การจัดการเรียนรู้ในองค์กร โดยมีการปรับแนวทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มจากหลักการจัดการเรียนรู้ในองค์กรผสมผสานกับการอบรมแบบ co-op และเป้าหมายที่ต้องการ คือ เกิดแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และ 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมและรับรู้ในการบริหารงานกลุ่ม และเป้าหมายที่ต้องการ คือ สมาชิกกลุ่มได้รับการแบ่งปันที่ยุติธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปโครงสร้างโมเดลเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Model) สำหรับการจัดองค์การเชิงระบบในท้องถิ่น เพื่อเป็นการเผยแพร่แนวคิดและวิธีปฏิบัติสำหรับการพัฒนากลุ่มจากรูปแบบการจัดองค์การกลุ่ม/องค์กรชุมชนแบบทั่วไปเพื่อการจัดองค์การตามรูปแบบองค์การเชิงระบบ คือ “โมเดลการจัดองค์การเชิงระบบในท้องถิ่น (2S+LP)” แสดงได้ดังภาพที่ 2 และสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

โมเดล การจัดองค์การเชิงระบบในท้องถิ่น (2S+LP)

ภาพที่ 2 โมเดลเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Model) สำหรับการจัดองค์การเชิงระบบในท้องถิ่น

1. การจัดโครงสร้างองค์การเชิงระบบ ด้วยการใช้แนวทาง (Approach) การวิเคราะห์กลุ่มด้วยแนวคิดทฤษฎีระบบที่มีคุณสมบัติของหน่วยระบบ 11 ประการ (คณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2550, หน้า 2/7 - 2/9) แล้วทำการปรับหรือเพิ่มเติมให้ครบทั้ง 11 ประการ จากนั้น สมาชิกกลุ่มร่วมกันกำหนดโครงสร้างองค์การด้วยแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่และแนวคิดการรวมกลุ่มตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2552) เพื่อวางแผนการกำหนดภาระหน้าที่แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจนประกอบด้วยภาระหน้าที่อย่างน้อย 6 ประการ คือ การผลิต การเป็นอยู่ การตลาด สวัสดิการ การศึกษา และ สังคมและศาสนา หลังจากนั้นจึงกำหนดเป็นข้อกำหนดและระเบียบของกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ประกอบด้วย ความเป็นมา วัตถุประสงค์ ประโยชน์จากการรวมกลุ่ม คุณสมบัติสมาชิก การดำเนินงานกลุ่ม โครงสร้างองค์การและคณะกรรมการพร้อมบทบาทหน้าที่เป็นต้น สำหรับผู้บริหารกลุ่มและสมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติต่อไป

2. การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก ด้วยการใช้แนวทางการสอบถามถึงความสนใจและความถนัดเฉพาะด้านของสมาชิกแต่ละคนว่ามีความสนใจและถนัดในภาระหน้าที่ในฝ่ายใดตามโครงสร้างองค์การที่ได้กำหนดไว้ จากนั้น ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการย่อยของแต่ละฝ่าย พร้อมทั้งมอบหมายงานสำหรับสมาชิกทุกคน แล้วดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่ม/องค์กรใหม่ หรือ จะดำเนินการโดยใช้คณะกรรมการบริหารชุดเดิมก็ได้

3. การจัดการเรียนรู้ในองค์กร ด้วยการปรับจากหลักการจัดการเรียนรู้ในองค์กรผสมผสานกับการอบรมแบบ co-op โดยกำหนดให้มีจัดประชุมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าของกลุ่ม/องค์กรชุมชน พร้อมทั้งมีการนำเสนอความรู้จากการที่สมาชิกไปร่วมประชุมสัมมนาหรือมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาทักษะความรู้ด้านการดำเนินงานกลุ่ม การประกอบอาชีพ และ กิจกรรมการลดรายจ่ายภายในครัวเรือน ซึ่งหลักแนวคิดในการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้คือวิธีการแบบ co-op ซึ่งจะเป็นการฝึกปฏิบัติร่วมกันไปกับถ่ายทอดความรู้ สุดท้ายให้มีการบันทึกความรู้ และ บันทึกการประชุมการแลกเปลี่ยนรู้เข้าสู่สมุดบันทึกพร้อมทั้งบันทึกผ่านโปรแกรมประมวลผลคำเพื่อบันทึกเป็นไฟล์เอกสาร และบันทึกข้อมูลข้างต้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ต่อไป

4. การมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยมีแนวทางคือการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการบริหาร การรับรู้ข้อมูลการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม การรับฟังข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นการนำไปใช้ในการบริหารงาน การเข้าร่วมประชุมระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการบริหาร และ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของกลุ่ม/องค์กรชุมชนอย่างเป็นธรรม

ส่วนผลการทดลองยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดการองค์การเชิงระบบกับกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านถนนโค้ง ตำบลหนองกรด อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านถนนโค้ง โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับคู่มือการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดการองค์การเชิงระบบ และใช้เวลาทดลองจำนวน 4 เดือน ซึ่งกลุ่มดำเนินการปรับโครงสร้างองค์การตามโดยมีกระบวนการที่เรียกว่าเป็น การตัดสินใจในนวัตกรรม (Innovation-Decision Process) (สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ 5 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นความรู้ (Knowledge Stage) 2) ขั้นโน้มน้าว (Persuasion Stage) 3) ขั้นการตัดสินใจ (Decision-making Stage) 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Implementation Stage) และ 5) ขั้นยืนยันการปฏิบัติ (Confirmation Stage) จากนั้นกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มโดยมอบหมายและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มในการปลูกข้าวเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีและแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีสำหรับการขยายพื้นที่เพิ่มผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรในท้องถิ่นและบริเวณใกล้เคียง โดยในระหว่างการทดลองยุทธศาสตร์นี้ได้มีการจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มตลอดระยะเวลาการทดลองด้วยแบบบันทึกสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพและแบบสอบถามสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วจึงได้ทำการสรุปผลการทดลองและประมวลผลการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องตามสมมติฐานในการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและได้รับผลสำเร็จสูงกว่าก่อนการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 พร้อมทั้ง กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาตนเอง มีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย และมีทักษะด้านความรู้การประกอบอาชีพมากกว่าก่อนการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาตนเอง มีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย และมีทักษะด้านความรู้การประกอบอาชีพมากกว่ากลุ่มควบคุมที่กลุ่มมีการจัดการแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าปัญหาความทุกข์ร้อนของท้องถิ่นคือ การรวมกลุ่ม/องค์กรชุมชนในท้องถิ่นที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะเกิดจากสาเหตุหรือปัญหาปัจจัยต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไม่มีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดเป็นปัญหาเป้าหมายสำหรับการแก้ไขปัญหโดยมีองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของปัญหาเป้าหมายประกอบด้วย คือ 1) องค์ประกอบโครงสร้างกลุ่มไม่มีความสมดุลในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม 2) สมาชิกในองค์กรขาดการเรียนรู้ 3) สมาชิกในองค์กรขาดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงาน และ 4) องค์กรขาดความชัดเจนในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายแต่ละตำแหน่ง และ มีความซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น จึงได้มีการนำ “โมเดลการจัดองค์การเชิงระบบในท้องถิ่น (2S+LP)” ที่เกิดจาก 4 แนวคิดสำคัญ คือ 1) ทฤษฎีระบบ 2) ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ 3) องค์การแห่งการเรียนรู้ และ 4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม มาใช้สำหรับการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดองค์การเชิงระบบในท้องถิ่นซึ่งเป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนาของการวิจัยนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาสำหรับงานวิจัยนี้ คือ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดองค์การเชิงระบบ” ประกอบด้วยหน่วยระบบทำงาน (WS: Work System) หรือ ประเด็นยุทธศาสตร์ จำนวน 2 ประเด็น ยุทธศาสตร์ คือ 1) WS1-การสร้างรูปแบบองค์การเชิงระบบ และ 2) WS2-การพัฒนากลุ่มตามรูปแบบองค์การเชิงระบบนั้น กลุ่มทดลองสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การและยอมรับในยุทธศาสตร์ใหม่นี้ได้ด้วยดีเพราะด้วยการใช้กระบวนการที่เรียกว่า “การตัดสินใจในนวัตกรรม” ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบ และกลุ่มทดลองสามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มตามหน่วยระบบทำงานของยุทธศาสตร์ตามคู่มือที่ได้รับตลอดระยะเวลาการทดลองได้จนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยทั้ง 3 ประเด็น คือ ประเด็นแรกในเรื่องการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ส่งผลให้ผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มก่อนและหลังการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์มีประสิทธิภาพและได้รับผลสำเร็จของกลุ่มแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์สามารถสะท้อนถึงผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม นั่นคือหลังจากกลุ่มได้ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์แล้วกลุ่มมีคุณสมบัติ 11 ประการของหน่วยระบบตามทฤษฎีระบบ กลุ่มมีโครงสร้างองค์การตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ที่มีความสมดุลในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกที่ชัดเจนโดยจัดทำเป็นข้อบังคับกลุ่มที่เป็นลายลักษณ์อักษร และ กลุ่มมีการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้กลุ่มจะมีผลผลิตข้าวพันธุ์ดีเฉลี่ยต่อไร่สูงขึ้น มีต้นทุนการปลูกข้าวพันธุ์ดีลดลง มีการเพิ่มพื้นที่การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวมากขึ้น และ มีการจำหน่ายข้าวพันธุ์ดีมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเพิ่มขึ้นด้วยการเพิ่มกิจกรรมกลุ่ม 2 กิจกรรม คือ 1.กิจกรรมการสร้างลานตากข้าว และ 2.กิจกรรมการสร้างโรงคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว สำหรับประเด็นที่ 2 ในเรื่องการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ส่งผลให้การพัฒนาตนเอง การดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย และ ทักษะด้านความรู้การประกอบอาชีพของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์สามารถสะท้อนถึงผลการกระทำหรือพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม นั่นคือ สมาชิกกลุ่มจะมีการเพิ่มพื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์ดีมากขึ้น มีการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น มีการรวมตัวกันทำ

กิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือน และ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกมากขึ้น สำหรับประเด็นสุดท้ายในเรื่องการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ส่งผลให้การพัฒนาตนเอง การดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย และ ทักษะด้านความรู้ การประกอบอาชีพของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากกลุ่มควบคุมได้ปฏิบัติตามกิจกรรมกลุ่มในลักษณะเดิม คือ การผลิตข้าวพันธุ์ดีและเพิ่มพื้นที่การกระจายพันธุ์ข้าวตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเท่านั้นสะท้อนถึงผลการกระทำหรือพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มควบคุม นั่นคือ สมาชิกกลุ่มควบคุมจะไม่มีเพิ่มพื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์ดีทำให้พื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์ดีมีจำนวนน้อย ไม่มีการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตทำให้มีต้นทุนการผลิตโดยเฉลี่ยแล้วสูงขึ้น ไม่มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือนทำให้มีค่าใช้จ่ายครัวเรือนโดยเฉลี่ยแล้วสูงขึ้น และ ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพัฒนา พิทักษ์ (2554) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการงานสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ชุมชนเทศบาลตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าการเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น และ การร่วมมือระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการของสมาคมได้ ซึ่งยังมีผลสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศิริพร พันธุ์วรรณ (2553) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านบุกลาง ตำบลบุเปือย อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า คณะกรรมการกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนทำให้สามารถบริหารจัดการกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชนิตา จิตต์สุทธิผล (2554) ที่ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานการอาปนกิจสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ พบว่า ควรมีแผนปฏิบัติและแนวทางเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และกระตุ้นให้สมาชิกคาดคิดถึงประโยชน์ที่ได้รับระหว่างการเป็นสมาชิก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรยกเรื่องการจัดการความรู้ของกลุ่มเป็นกลยุทธ์หนึ่งของยุทธศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ นันทิยา ศรีวรสาร (2554) ยังได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินกิจกรรมกลุ่มอาปนกิจสงเคราะห์ กรณีศึกษา ชมรมพัฒนาผู้สูงอายุตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า รูปแบบการจัดยังไม่มีความมาตรฐานการบริการ แต่การดำเนินงานเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย แต่ยังพบปัญหาอุปสรรคต่างๆ มากมาย ดังนั้น จึงควรให้มีการสร้างการมีส่วนร่วม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานชมรม การสร้างรายได้ให้กับสมาชิก การจัดงานระดมทุน การสร้างคุณค่าในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาของสมาชิก และ จัดเวทีการแบ่งปันความรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ที่ได้เสนอโมเดลยุทธศาสตร์ คือ โมเดลการจัดองค์การเชิงระบบในท้องถิ่น (2S+LP) ของยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดองค์การเชิงระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนานี้ ได้รับการพัฒนาจากการจัดตั้งกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน บ้านถนนโค้ง จึงสามารถนำไปใช้ได้กับกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ชุมชนในทุกพื้นที่ที่มีการส่งเสริมและได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ แต่ควรมีการปรับเปลี่ยนในหัวข้อและบางรายการที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ความชำนาญของสมาชิก และ ทรัพยากรที่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานราชการของแต่ละท้องถิ่น

2. การทดลองนี้ประสบความสำเร็จด้วยการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม และ ชาวบ้านที่เห็นความสำคัญของการนำยุทธศาสตร์การพัฒนามาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อกลุ่มสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง “ความร่วมมือ” และ “การตั้งเป้าหมายร่วมกัน” จึงเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งควรมี การศึกษาคู่มือและปฏิบัติตามคู่มือที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด จึงจะส่งผลให้ยุทธศาสตร์สามารถดำเนินการ บรรลุเป้าหมายทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- การพัฒนาชุมชน, กรม .(2553). **ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน .กขช)2 ค**(. [Online]. Available: <http://www3.cdd.go.th/phetchaburi/BMN/local.htm/>. [2553, มกราคม 10].
- เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. (2553). **ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural Functionalism)**. (Offline). Available : <http://home.kku.ac.th/yenjth/structural%20theory.doc/>. [2553, มกราคม 10].
- คณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (2550). **ชุดการศึกษาค้นคว้า 2531101 รูปแบบหลากหลายในพุทธศาสตร์การพัฒนา**. นครสวรรค์. (ชุดการศึกษาค้นคว้า) : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- _____. (2552). **ชุดการศึกษาค้นคว้า 2542104 สัมมนาการวิจัยพุทธศาสตร์การพัฒนาในรูปแบบต่างๆ**. นครสวรรค์. (ชุดการศึกษาค้นคว้า) : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชนิดา จิตต์สุทธิผล. (2554). **กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานการฃาปนกิจสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์**. การศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยพัฒนา, มูลนิธิ. (2552). **เศรษฐกิจพอเพียง**. [Online]. Available: <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html/>. [2553, มกราคม 10].
- ดุขฎิ ญ ลำปาง. (2554). **บทบาทของเกษตรกรผู้นำและองค์กรเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตร**. [Offline] . Available: http://web.agri.cmu.ac.th/extens/Course_all/ Course/ 352401/401 บทที่ 7.doc/. [2554, กุมภาพันธ์ 20].
- นันทิยา ศรีวรสาร. (2554). **การประเมินกิจกรรมกลุ่มฃาปนกิจสงเคราะห์ กรณีศึกษา ชมรมพัฒนาผู้สูงอายุตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สำนักงาน. (2554). **การแพร่กระจายและการยอมรับนวัตกรรม**. [Online]. Available: <http://km.most.go.th/content/การแพร่กระจายและการยอมรับนวัตกรรม/>. [2554, กุมภาพันธ์ 20].
- ศิริพร พันธุ์วรรณ. (2553). **การศึกษาการบริหารกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านบุกลาง ตำบลบุเปือย อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุพัฒนา พิทักษ์. (2554). **แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการงานสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์ชุมชนเทศบาลตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- เสน่ห์ จามริก. (2554). “ความเข้มแข็งของท้องถิ่น” กับ ระบบประชาธิปไตยเชิงจริยธรรม. [Online]. Available: http://www.ldinet.org/2008/index.php?option=com_content&task=view&id=370&Itemid=32/. [2554, กุมภาพันธ์ 20].
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (2553). การวางแผนยุทธศาสตร์. [Online]. Available : <http://thailocal.nso.go.th/nso-cms/strategyplan.html/> [2553, มกราคม 10].
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด. (2553). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี 2553-2555.

References

- Chamarik, S. (2011). “**Strengthening of the Local” and Moral Democracy.** [Online]. Available: http://www.ldinet.org/2008/index.php?option=com_content&task=view&id=370&Itemid=32/. [2011, February 20].
- Community Development Department. (2010). **The Basic Village-level Information Database NRD. 2C.** [Online]. Available: <http://www3.cdd.go.th/phetchaburi/BMN/local.htm/>. [2010, January 10].
- Doctor of Philosophy in Development Strategy Program Committee, Nakhon Sawan Rajabhat University. (2009). **2531101 A variety of development strategie.** The Education and Research Series. Nakhon Sawan Rajabhat University.
- _____. (2011). **2542104 Seminar on Development Strategy Research in Various Models.** The Education and Research Series. Nakhon Sawan Rajabhat University.
- Jitsuttiphon, C. (2011). **The Strategies on enhancing member’s participation of the Department of Public Welfare’s Funeral assistance Operation.** Education Curriculum of Bachelor of Social Work Program, Social Work Faculty, Thammasat University.
- Na Lampang, D. (2011). **The role of farmers and farmer organizations in agricultural extension.** [Offline]. Available: http://web.agri.cmu.ac.th/extens/Course_all/Course/352401/401 บทที่ 7.doc/. [2011, February 20].
- National Statistical Office. (2010). **Strategic Planning.** [Online]. Available: [http://thailocal.nso.go.th/nso-cms/strategyplan.html /](http://thailocal.nso.go.th/nso-cms/strategyplan.html/) (2010, January 10).
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Science and Technology. (2011). **Diffusion and Adoption of Innovation.** [Online]. Available: <http://km.most.go.th/content/การแพร่กระจายและการยอมรับนวัตกรรม/>. [2011, February 20].
- Pantwan, S. (2010). **The Management of Female Group of Buklang Village Cooperative, Tambon Bupuy, Namyoun, Ubon Ratchathani Province.** Thesis of Master of Business Administration, General Management Program, Ubon Ratchathani Rajabhat University.

- Phithak, S. (2011). **Approaches for Enhancing the Potential of the Management of Community's Cremation Association in Klang Dong Sub district Municipality, Pakchong District Nakornratchasima Province.** An Independent Study Report for the Degree of Master of Public Administration in Local Government, College of Local Administration, Khon Kaen University.
- Sriworasarn, N. (2011). **Evaluation of Funeral Welfare Service Activity: A Case Study of Elderly Development Club in Nonburee Sub-District, Sahatsakhan District, Kalasin Province.** An Independent Study Report for the Degree of Master of Public Administration in Local Government, College of Local Administration, Khon Kaen University.
- Subdistrict Administrative Organization, Nongkrod. (2010). **Three-year Development Strategy Plan and Development Plan 2010-2012.**
- The Chaipattana Foundation. (2009). **Sufficient Economy.** [Online]. Available: <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html/>. [2009, January 10].
- University, Kasetsart. (2010). **Structural Functionalism.** (Offline). Available: <http://home.kku.ac.th/yenjth/structural%20theory.doc/>. [2010, January 10].